

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 5, Sayı: 21, Aralık 2019, s. 437-455

Araştırma Makalesi

Abdullah GÜNGÖR

Milli Eğitim Bakanlığı

abdullah.gungor.7817@gmail.com

Dr. Öğretim Üyesi Fatih KANA

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

fatihkana@hotmail.com

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA BECERİSİNİ GELİŞTİRMESİNDE METİN TÜRLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ¹

Özet

Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin okuma becerisi kazanmasında metin türünün etkisini ortaya koymaktır. Çalışmaya Karabük ilinin Eflani ilçesinden tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen beş ortaokul öğrencisi katılmıştır. Nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasının kullanılmış olduğu bu çalışmada, verilerin analizi için geliştirilen sorular araştırmacı tarafından 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı okuma becerileri dersi kazanımlarından hareketle ve uzman görüşleri alınarak oluşturulmuştur. Elde edilen veriler "bütüncül tek durum araştırması"na göre analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda katılımcıların algı düzeyleri ile yine katılımcılar tarafından okunan metin türleri ile arasında anlamlı yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca örneklem grubundaki öğrencilerin, okuduklarını anlama oranları ve bu doğrultuda metne yönelik sorulara verdikleri cevapların okunan metin türüne göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle fabl ve tiyatro metinleri başta olmak üzere genel anlamda öğrencilerin olay çevresinde gelişen edebi metinleri daha iyi anladığı ve bu metinlere yönelik olarak geliştirilen sorulara daha anlamlı cevaplar verdikleri görülmektedir. Çalışma sonucunda ulaşılan bulgular ilgili literatürle karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okuma Becerisi, Metin, Metin Türü.

¹ Bu araştırma, ilk yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

SECONDARY SCHOOL STUDENT'S OPINIONS ON TEXT TYPES IN DEVELOPING READING SKILLS

Abstract

The aim of this study is to reveal the effect of the text type on the acquisition of reading skills for secondary school students. Secondary school five students selected by random sampling method from Karabük city Eflani district, participated in the study. In this study, as a case study from qualitative research designs, the questions developed for the analysis of the data were created by the researcher based on the gains of the 2018/2019 reading skills course and by taking expert opinions. The data obtained were analyzed according to the holistic single case study. As a result of the study, it was found that there was a significant relationship between the perception levels of the participants and the text types read by the participants. In addition, it was concluded that the comprehension rates of the students in the sample group and their answers to the questions about the text differed according to the type of text read. In general, especially fable and theater texts, students understand better the literary texts developing around the event and give more meaningful answers to the questions developed for these texts. The findings of the study were discussed and compared with the related literature.

Keywords: Reading Skills, Text, Text Type

Giriş

Anadilde öğretim ve eğitim safhasının en başta gelen iki boyutu anlatma ve anlamadır. Anlatma, yazma ile konuşma becerilerini; anlama, dinleme ile okuma becerilerini içermektedir (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1999, s. 45). Okuma ile dinleme anadilde kavrama kabiliyetine dair beceriler olup alıcı dil şeklinde de bilinmektedir. Yazma ve konuşmaysa anlatım kabiliyetine dair beceriler olup verici dil şeklinde de bilinmektedir. Türkçe öğretiminde ana hedef, öğrencileri kullandıkları anadillerinin beceri sahaslarında yetkinliğe taşımaktır (Yavuz, 2010, s.304). Anadili iyi kullanan birisi dört ana dil kabiliyetini de etkin bir şekilde kullanmayı bilmelidir; zira bahse konu dört beceri sahasının geliştirilmesi öğrencinin bütün hayatına yön vermektedir. Kişinin iletişimsel yetkinliği bahse konu becerilerin birbiri ile ilintili gelişimine bağlıdır; çünkü belli başlı bir becerinin gelişmiş olması diğer becerinin gelişmesine de etkide bulunmaktadır. Hagevik (1999, s.46), bireylerin zamanlarını değerlendirme konusunda %40'ını dinleme, %35'ini konuşma, %16'sını okuma, %9'unu yazma alanına yönelttiğini belirtmektedir.

Okuma, bir yazıyı, tümceleri, noktalama işaretleri, sözcükleri ve öteki öğeleriyle kavrama, algılama ve görme safhasıdır (Kavcar vd., 1999, s. 46). Okuma, belli bir yazının imlerini, sözcüklerini, harflerini tanıyabilmek ve bunlara ait anlamları kavramak olarak tanımlanır. Okuma, basılı olan sözcükleri duyu organları vasıtasıyla algılayıp bu sözcükleri yorumlama, kavrama ve anlamlandırmaya dayalı zihinsel bir faaliyettir. Okuma faaliyeti ses ve göz organlarının birçok hareketi ve zihnin yazılı olan sembolleri anlamasıyla meydana gelir (Demirel ve Şahinel 2006, s. 32). Okuma; bir yazıyı, tümceleri veya sözcükleri tüm unsurları ile anlamlandırma, kavrama, algılama ve görme faaliyetidir (Sever, 2004, s. 78). Okuma, zihnin gelişmesine çok büyük katkıda bulunan öğrenme sahasıdır. Okuma safhasında cümleler zihinsel kavramlara dönüştürülmekte, anlam verilmekte ve beyinde yapılandırma yoluna gidilmektedir. Bu sebeple okuma hususuna Türkçe öğretiminde çok daha fazla önem atfedilmektedir (Güneş, 2007, s. 117). Kişiliği ve dili geliştirmenin etkili yöntemlerinden birisi

sayılan okuma, bir yönden de anlama faaliyeti içindedir. Okuma, zahmetli ve yavaş bir şifreyi çözme faaliyetidir. Wallace (2001, s. 26) çalışmasında geleneksel okuma tanımını, metnin sunum yapısı içinde anlama sonrası metin hakkındaki okumayı takip eden sorular şeklinde bir yaklaşım olarak ifade eder. Okuduğunu anlama temeline dayanan yaklaşımlarda şöyle bir çelişki yaşanmaktadır; acaba metnin okuyucuya bağlı bir anlamı mı yoksa çok anlamı mı bulunmaktadır? Williams (1983, s. 50) tarafından gerçek anlamın, yazının yazarı tarafından verilmeye çalışılan anlam olduğunu belirtilmektedir. Widdowson (1979, s. 85), metnin pek çok etkene dayalı bir şekilde, okuyucudan okuyucuya değişiklik gösterebilecek anlamlarının bulunduğunu öne sürmektedir.

2015'te yürürlüğe konulan Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı içinde metin çeşitleri, şiir, bilgi verici ve hikâye edici başlıklarında incelenmiştir. 5. sınıf seviyesinden başlamak üzere “düş gücü ile fantastik metin ya da şiir yazar”, “bilgilendirici metin yazar” ve “hikâye edici metin yazar” kazanımları bulunmaktadır. Bunun yanında 2. sınıftan itibaren “belli bir işin yapılması, işlem gerçekleştirilmesi gibi konular içinde işlem basamaklarını sırayla yazma becerisi” kazanımlarıyla öğretici/yönlendirici metine gönderme yapıldığı belirtilmiştir (MEB, 2015, s. 10). Programda içinde “fantastik metin” çeşidinden sadece bir kazanımda bahsedilmiş ve bu çeşit “bilgi verici” veya “hikâye edici” metin türlerinin haricinde bırakılmıştır. Bunun yanında anlatısal (narrative) bir yapıda bulunan otobiyografi-biyografi ile karma/çoklu (genre-multi) yapı durumundaki gezi yazılarına da “bilgi verici” metin kapsamında yer ayrılmıştır.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı içinde metin çeşitleri 3 ana biçimde ele alınmıştır: Şiir, hikâye edici, bilgilendirici (MEB, 2018, s. 18). Bir metnin şiir, hikâye edici ya da bilgilendirici olması durumunun “biçim” kavramıyla belirtildiği görülmektedir. 2015 Türkçe Dersi (1-8. sınıflar) Öğretim Programı içinde “hikâye edici” metin şeklinde sınıflandırılan anı, 2018 yılı Türkçe Ders Öğretim Programı içinde bilgilendirici metin olarak yer almaktadır. 2018’de anlatısal yapıda bulunan otobiyografi-biyografi, günlük, blog, haber metni ile beraber karma yapıda bulunabilecek gezi yazısı ile mektup da bilgilendirici metinler şeklinde kabul edilmiştir. Hikâye edici metin başlığı altında bulunan alt çeşitler incelendiğinde (roman, tiyatro, mizahi fıkra, destan, efsane, masal, karikatür, hikâye, fabl çizgi roman), bu sınıflama içinde bulunan bir metin türünün hikâye edici bulunup bulunmadığının “anlatısalılık” niteliğiyle değil, “kurgusalılık” niteliğiyle bağdaştırıldığı gözlenmektedir. Bir üst yapı olarak kabul edilen “şiir”in sınıflandırılma durumunun diğer çeşitlerden farklı biçimde yazılışına (dize halinde bulunma) ve uyaklı bulunmayla ilişkili olduğu ve bu mantıkla bilmecenin de “şiir” şeklinde kabul edildiği görülmektedir.

2018 yılı Türkçe Ders Öğretim Programı içindeki yazma kazanım durumuna bakıldığı zaman 2. sınıftan başlamak üzere “şiir yazar”, 3. sınıf itibarıyla “hikâye edici metinler yazar”, 4. sınıf itibarıyla de “bilgilendirici metinler yazar” kazanım türlerinin bulunduğu; 2. ile 3. sınıfta iken “kısa yönerge yazar”; 4. sınıfta iken “bir işle ilgili işlem basamaklarına dair yönerge yazar”; 5.-8. sınıf arasındaki dönemde “bir işle ilgili işlem basamaklarını dikkate alarak yazar” kazanım türlerinin olduğu gözlemlenmektedir. Bu kapsamda 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı yazma alanı içinde üst tür şeklinde öğretici (yönlendirici /instructive), bilgilendirici, hikâye edici metin türlerine yer verilmiştir (MEB, 2018, s. 32-34).

2012 yılı içinde yayımlanan Yazarlık ile Yazma Beceri Dersi (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) Öğretim Programı dâhilinde 2015 ile 2018 senesinde yayımlanan programdan farklı bir şekilde “metin yapısı” başlığı altında bilgilendirici, öyküleyici metin yapısı metin yapısı ve tartışmacı metin yapısı olarak ayırım yapılarak alt çeşitlere girmeksizin metin yapısı öğretimine yoğunlaştırıldığı gözlemlenmektedir. Tartışmacı metin türü sadece bu programda göze çarpmaktadır. Yazma eğitimi amacıyla takip edilen bu yolun, Türkçe ders öğretim programında izlenmemesi

eğitim periyodunda tutarlılığı ve birliği sağlayamamanın sebeplerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin okuma becerisini geliştirmesinde metin türlerine ilişkin görüşlerini belirlemektir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada “Türkçe ve Okuma Becerileri” dersi kapsamında okuma becerisine yönelik olarak belirlenmiş kazanımların elde edilmesinde metin türlerinin etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada kullanılacak yöntem olarak da nitel araştırma desenlerinden durum araştırması seçilmiştir. Yin’e (2017) göre durum çalışması, “belirli sınırları olmayan, neyi nasıl sorularına cevap veren, güncel bir meseleyi kendi yaşam alanı içerisinde araştıran bir desendir.” Araştırmada durum araştırması türlerinden “bütüncül tek durum araştırması” seçilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Karadeniz Bölgesi’nde bulunan bir ilin bir ilçesine bağlı 350 öğrenciye sahip bir okulun Okuma Becerileri dersini alan 5 öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklem yöntemi olarak seçkisiz olmayan örneklem yöntemlerinden, kolay ulaşılabılır örneklem yöntemi seçilmiştir. Bu yöntem genellikle zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabılır ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesi gereken araştırmalarda kullanılır (Büyüköztürk, 2008).

Veri Toplama Süreci

Çalışma sırasında veriler görüşme ve gözlem veri toplama teknikleri ile öğrenci yazılı kâğıtları kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin elde edilmesi için öncelikle 6 farklı metin türü belirlenmiş; bu metinlerden 3’ü olay çerçevesinde gelişen edebi metinlerden 3’ü de düşünceye dayalı öğretici metinlerden seçilmiştir. Düşünceye dayalı metinler; makale, deneme ve söyleşi türünden seçilmiştir. Olay çerçevesinde gelişen metinler ise tiyatro, fabl ve hikâye türlerinden seçilmiştir. Bu metinlerden yola çıkılarak 2018-2019 eğitim-öğretim dönemi okuma becerileri dersi kazanımlarından hareketle metinlere yönelik sabit sorular hazırlanmıştır. Bu sorular metnin ana düşüncesi, yardımcı düşünceleri, konusu, başlık-metin uyumu, örtük anlamlar, okunan metnin türe ait özellikleri barındırıp barındırmadığına yönelik sorulardır. Metinler ve metinlere dair sorular öğrencilere yazılı bir şekilde sunulmuş ve öğrencilerden metinleri okuyup soruları cevaplandırmaları istenmiştir. Çalışma için seçilen metinler şunlardır: Tiyatro metni: “Evlilik Yıldönümü”, fabl metni: “Kurt ile Köpek”, hikâye metni: “Geç Kalmayın”, makale metni: “Büyük Fırtına”, deneme metni: “Kitaplık ve Okuma”, Söyleşi Metni: “Yazımız Kış, Kışımız Yaz Oluyor”. Çalışma sırasında okunan metinlerin ardından katılımcılara yöneltilen sorular şunlardır:

- i. Metnin konusunu yazınız
- ii. Metnin yazılış amacı nedir?
- iii. Metindeki yardımcı düşünceleri bulunuz.
- iv. Metindeki örtük anlamları belirleyiniz.
- v. Başlığın metne uygunluğunu değerlendiriniz.
- vi. Metinde beğendiğiniz ve beğenmediğiniz yönleri nedenleriyle birlikte belirtiniz.
- vii. Okuduğunuz metin, türünün özelliklerini yansıtıyor mu? Belirtiniz.

Verilerin Analizi

Çalışma sırasında elde edilen verilerin analizi kısmında durum araştırması türlerinden “bütüncül tek durum araştırması” seçilmiştir. Buna göre öncelikle veri toplama aracı olan öğrenci yazılı kağıtları okunmuştur. Ardından örneklem grubunda yer alan katılımcılar K1, K2, K3, K4 ve K5 olarak adlandırılmıştır. Katılımcıların, kendilerine yöneltilen sorular karşısında verdikleri cevaplar metin türlerine göre ayrılarak tablolaştırılmıştır. Daha sonra yazılı kağıtlarda yer alan yedi soru için ayrı ayrı hazırlanan bu tablolar, sorulan sorular bağlamında her bir metin türü için tüm katılımcıların cevapları karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Katılımcıların Metnin Konusu Hakkındaki Düşünceleri

Katılımcıların metinlerin konusu hakkındaki düşüncelerini yansıtan cevaplar aşağıdaki gibi tablolaştırılmıştır:

Tablo 1

Katılımcının Metin Türlerinin Konuları Hakkındaki Düşünceleri

Metin türü ve adı	S1. Metnin konusunu yazınız.					Amaç
	K1	K2	K3	K4	K5	
Tiyatro Metni: Evlilik Yıldönümü	Umut'un ailesindeki sorunlar	Ailedeki sorunlar	Ailedeki sorumsuzluk	Aile içindeki kavgalar ve aile fertlerinin sorumsuzlukları	Aile içindeki sorumsuzlukların aile ortamına zarar vermesi	
Fabl Metni: Kurt ile Köpek	Köpek ile kurdun birbirlerine yardım etmeleri	Köpek ile kurdun dayanışması	Köpek ve kurdun birbirine yardım etmesi	Ne kadar sıkıntı yaşanırsa yaşansın yardımlaşma her şeyi çözer	Kurt ile köpeğin birbirine yardım etmesi	
Hikâye Metni: Geç Kalmayın	Utangaçlığı sebebiyle gencin kıza açılmaması ve sonra da hayatını kaybetmesi	Gencin ve tezgahtar kızın ilk görüşte aşkı	Genç bir erkeğin tezgahtar bir kızın aşık olması	Çocuğun ilk görüşte aşık olması	Ölümcül bir hastalığa yakalanan gencin kıza açılmaması	Metin türünün, metnin konusunu anlama becerisine etkisini tespit etmek
Makale Metni: Büyük Fırtına	Büyük fırtınanın araştırılıp incelenmesi	Uzay	Büyük fırtınaya nelerin sebep olduğu	Uzaydaki büyük fırtınanın gizemini yakından incelemek	Jüpiter'i yakından incelemek için yapılan çalışmalar	
Deneme Metni: Kitaplık ve Okuma	Kitabı gösteriş için okuyan birinin sonradan vakit geçirmek için kitap okumaya başlaması	Kitap okumanın faydaları	Kitap okuyan bir adamın kitap okuma düşüncesi	Kitaplar hem öğrenmek hem de hayal geliştirmek için okunabilir	Kahramanın kitapları sevmesi	
Söyleşi Metni: Yazımız Kış, Kışımız	İklim değişikliği yüzünden mevsimlerin	İklim değişikliği	İnsanlar yaptıkları şeyden pişman	Bu Kısım İçin Cevap Okunamadı	İnsanlar yüzünden mevsimler çok değişti	

Yaz Oluyor tam olacaktır
yaşanmaması

Tablo 1 incelendiğinde K1 kodlu öğrencinin tüm metin türlerinin konusuna dair genel olarak metinlerin konusunu doğru tespit ettiği fakat olay çevresinde gelişen tiyatro, fabl ve hikâye türlerinin konusunu daha somut, doğru ve anlaşılır cümlelerle ifade ettiği görülmektedir. Bu veriler, öğrencilerin metinleri iyi anladığını ve yorumlayabildiğini göstermektedir. Ayrıca K1 kodlu öğrencinin araştırmanın amacına uygun olarak metnin konusunu belirleyebildiği görülmektedir. K2 kodlu öğrencinin metin türlerinin konuları hakkındaki düşünceleri incelendiğinde, tüm soruların kısa ve öz ifadelerle cevaplandırıldığı fakat bu cevapların tam manasıyla metinlerin konularını doğru olarak yansıtmadığı görülmektedir. K2 kodlu öğrencinin metinlerin konularıyla ilgili çok genel ifadeler kullandığı ve buna göre cevaplar verdiği görülmektedir. Buna rağmen olay çevresinde gelişen edebi metinlerin konularına yönelik ifadelerin daha isabetli olduğu düşünülmektedir. Yani K2 kodlu öğrencinin olaya dayalı metinleri daha iyi anlamlandırdığı görülmektedir. K3 kodlu öğrencinin metin türlerinin konularını genel manada doğru anladığı ve anladıklarını anlaşılır cümlelerle ifadelendirdiği görülmektedir. K4 de tüm metin türlerinin konuları hakkında fikir belirtmiştir. Verilen cevapların genel manada sorumsuzluk, yardımlaşma gibi doğru anahtar kelimeleri içermektedir. K5'in metin türlerinin konularına yönelik ifadeleri incelendiğinde, tüm metinlerin katılımcı tarafından anlaşıldığı fakat özellikle olay metinlerinin konularının daha doğru ve somut cümlelerle ifade edildiği görülmektedir. Öğretici metinler ve olay çevresinde gelişen edebi metinlerin konusu hakkında verilen cevaplar kıyaslandığında katılımcıların, olay çevresinde gelişen edebi metinlerin konusuna verdikleri cevapların diğer türlere oranla birbirlerine daha çok benzerlik gösterdiği görülmektedir.

442

Katılımcının Metinlerin Yazılış Amaçları Hakkındaki Düşünceleri

Bir metinde, yazarın okuyucuya vermek istediği mesaj ya da metne hâkim olan ana düşünce, metnin yazılma amacını belirtir. Katılımcıların metinlerin yazılış amaçları hakkındaki düşüncelerini yansıtan tablolara bakıldığında katılımcıların verdikleri cevapların birbirleriyle önemli oranda benzerlik göstermediği anlaşılmaktadır. Katılımcıların tiyatro metninin yazılış amacına dair verdikleri cevaplar incelendiğinde cevapların birbirinden farklı kavramlar barındırdığı görülmektedir. Bu durum hikâye metni için de geçerlilik gösterirken aynı durum fabl metni ve deneme metni için geçerli değildir. Bu iki metnin yazılış amaçları hakkında katılımcıların verdikleri cevaplar büyük oranda birbirleriyle benzerlik göstermektedir. Fabl metni için verilen cevaplar genel olarak “yardımlaşma” kavramını içerirken deneme metni için verilen cevaplar “kitap sevgisi veya kitabın faydaları” kavramlarını barındırmaktadır. Bu iki metnin amaçlarının katılımcılar tarafından daha net anlaşılmasının farklı nedenleri olabilir. Metinlerde kullanılan dil, metnin örgüsü ve örüntüsü, anlatım türleri gibi değişkenlerin yanı sıra bu iki metinde işlenen ana düşüncenin, katılımcılar tarafından bilindik ve alışıldık konular olması, bu iki metnin yazılış amaçlarının katılımcılar tarafından daha net anlaşılmasını sağlamış olabilir. Zira okul çağında, özellikle de ilköğretim basamağında “kitap sevgisi” ve “yardımlaşma” gibi konular sıklıkla işlenmektedir.

Tablo 2

Katılımcının Metinlerin Yazılış Amaçları Hakkındaki Düşünceleri

S2. Metnin yazılış amacını yazınız.

Metin türü ve adı	K1	K2	K3	K4	K5	Amaç
Tiyatro Metni:	Çocuklar mutlu	Ebeveynlerin bir kavgası	Sorumsuzluk, ailede çeşitli sorunlar	Aile içerisindeki sorumsuzluklar, ailede sorunlar	Ailedeki bireyin sorumluluğu	her bir türünün metnin
Evlilik	ailede	çocuklara	ortaya			

Yıldönümü	büyüme hak eder.	zarar verir.	çıkartır.	yaratır.	vardır.	yazılış amacını anlama becerisine etkisini tespit etmek
Fabl Metni: Kurt ile Köpek	Her iki hayvanın birbirlerine yardım edip hayatta kalmaları	Her hayvanı düşman sanmamak	Yardımlaşan iki dost	Köpek ve kurdun yardımlaşması ve birlikte çalışmalarını	Düşman olsa bile her zaman herkese yardım etmeliyiz.	
Hikâye Metni: Geç Kalmayın	Erkek ve kız birbirlerine önceden aşklarını söylese her ikisi de mutlu olurdu	Yarın öleceğimizi bilsek de bugün şansımızı denememiz gerekir.	Duygu ve düşüncelerimizi karşımızdakine geç kalmadan açıklayabilmek.	İki gencin birbirinden habersiz yaşadığı aşk hikâyesi	Duygularımızı karşılıkine utanmadan anlatmak	
Makale Metni: Büyük Fırtına	İnsanları bilgilendirmek amacıyla yazılmıştır.	İnsanlara bilgi vermek	Büyük fırtınaya sebep olan etkenler	Uzay bilimi olan astronomi teknolojilerinin ne kadar gelişip senelerdir çözülmeyen gizemi çözecek kadar ilerlemesi	Jüpiter'in daha detaylı incelemesi ve yeni teknolojilerin bulunması ile ilgili bilgilendirme yazısıdır.	
Deneme Metni: Kitaplık ve Okuma	Kitabı okuya okuya sevip onla vakit geçirmek ve oyalanmak	Vaktimizi boş boş geçirmek yerine kitap okumalıyız.	Kitap okumanın önemi ve değeri	İnsanlara kitapların ne kadar yararlı olduğunu öğretmek	Kahramanın boş vakitlerinden kitaplığından ayrılmaması ve kitaplarını sevmesidir.	
Söyleşi Metni: Yazımız Kış, Kışımız Yaz Oluyor	Çevreye salınan gazlar ve atılan parfüm şişeleri yüzünden mevsimleri yaşamamamız	Doğaya sahip çıkmalıyız.	İklimin nasıl bu kadar değişti	İnsanların doğaya saldırdığı zararlı gazlar ile mevsimleri değiştirdiğini anlatmak	Dünyamızın bozulduğu için insanları bilinçlendirmek	

Tablo 2'ye göre K1'in metinlerin yazılış amaçlarını ifade etmektense metinlerden anladıklarını özetlediği, K2'nin ise makale türünün yazılış amacını doğru ifade ettiği, diğer metin türleri hakkındaki cevapların ise daha çok metinlerden alınan dersler şeklinde olduğu görülmektedir. K3'ün metinlerin yazılış amaçlarından ziyade metinlerinin konularını özetlemeye çalıştığı anlaşılmaktadır. K4'ün metinlerin yazılış amaçlarına yönelik cevaplarına bakıldığında ilk göze çarpan, katılımcının deneme ve söyleşi türlerinin yazılış amaçlarını "öğretmek" ve "anlatmak" gibi kelimelerle belirtmesidir. Bu durum K4'ün bu iki metin türünün yazılış amaçlarını doğru tayin ettiğini göstermektedir. Katılımcının diğer metin türlerinin yazılış amaçlarını tıpkı diğer katılımcıların yaptığı gibi konuları özetleyici ifadelerle cevaplandığı tespit edilmiştir. K5, söyleşi ve makale türlerinin yazılış amaçlarını doğru tespit etmiştir. Diğer metin türlerinin yazılış amaçlarını ise daha çok metinlerden anladıkları veya metinlerden çıkardığı ders cümleleri şeklinde ifadelendirmiştir. Öğretici metinler ve olay çevresinde gelişen edebi metinlerin yazılış amaçları hakkında katılımcılar tarafından verilen cevaplar kıyaslandığında, katılımcıların öğretici metinlerin yazılış amaçları için verdikleri cevapların daha net ve doğru ifade ettiğini söylemek mümkündür. Bu durumun, öğretici metinlerde kullanılan anlatım türüyle ilişkili olduğu düşünülebilir. Zira bu metinlerde kullanılan öğretici, açıklayıcı, tartışmacı ve kanıtlayıcı anlatım türleri, katılımcılar tarafından

kolayca sezilmekte ve metnin içeriği anlaşılmasa bile bu metinleri yazılış amaçlarının “bilgi vermek” olduğunu ortaya koymaktadır.

Katılımcıların Metindeki Yardımcı Düşünceler Hakkındaki Düşünceleri

Yardımcı düşünce, bir metinde savunulan ana düşüncenin kolayca anlaşılmasını sağlayan ve onun inandırıcılığını artıran her türlü bilgi, tecrübe, olay ve örneklerin ifadesidir. Bir metinde var olan yardımcı düşünceler, metnin ana düşüncesinin daha iyi anlaşılmasını sağlamakla birlikte, ana düşünceyi daha belirgin hale de getirir. Bir metinde tek olan ana düşünceyi destekleyen birden fazla yardımcı düşünce olabilir. Katılımcıların metinlerdeki yardımcı düşünceler hakkındaki düşünceleri kısmen benzerlik göstermektedir. Tiyatro metni için verilen cevapların içerdiği kavramlar “sorumluluk” ve “ebeveyn davranışları” iken; fablda “yardımlaşma”; hikâyede “aşk”, “aşkı ifade etme ve bunda geç kalmama” ifadeleri kullanılmıştır. Öğretici metinlerde geçen yardımcı düşüncelere dair katılımcılar tarafından verilen cevaplar incelendiğinde ise özellikle makale türünde verilen cevapların birbirinden tamamen farklı olduğu görülmektedir. Deneme ve söyleşi türü için verilen cevaplar ise kısmi oranda birbirleriyle benzerlik taşımaktadır.

Tablo 3

Katılımcının Metinlerdeki Yardımcı Düşünceler Hakkındaki Düşünceleri

S3. Metindeki yardımcı düşünceleri bulunuz.						
Metin türü ve adı	K1	K2	K3	K4	K5	Amaç
Tiyatro Metni: Evlilik Yıldönümü	Ebeveynlerin çocuklarının yanında tartışmaması gerekir.	Ebeveynler çocuklarının yanında sağlıklı düşünmelidir.	Aile bireylerinin sorumsuzlu ktan kaçınması gerekir.	Babanın daha sorumlu olması gerekir.	Ebeveynlerin birbirlerini anlaması gerekir.	
Fabl Metni: Kurt ile Köpek	Hayatta yardımlaşarak mücadele etmek	Köpek kurdu iyileştirdikten sonra köpeğe bir şey yapmadı.	Yardımların karşılıksız kalmayacağı	İki hayvanın da zayıf düşünce birbirlerine yardım etmeleri	Herkes birbirine yardım etmelidir.	
Hikâye Metni: Geç Kalmayın	Geç kalmadan her iki tarafın da aşkını itiraf etmesi gerekirdi.	Gencin ölümcül bir hastalığa yakalanmasına rağmen tezgahtar kızla tanışması	Bir gün her şey için geç olabilir.	Erkekten önce kızın erkeğe açılması	İnsanlar ilk görüşte karşısındakine bazı duygular hissedebilir.	Metin türünün, metindeki yardımcı düşünceleri anlamaya becerisine etkisini tespit etmek
Makale Metni: Büyük Fırtına	Fırtına yüksek bir hızla sahiptir.	Fırtınanın gizemini halen koruması	Büyük fırtına	Yeni teknoloji ile büyük fırtınayı daha yakından incelemek	Jüpiter'in yeni teknolojik aletlerle daha yakından incelenecek olmasıdır.	
Deneme Metni: Kitaplık ve Okuma	İnsan zorda kalınca değil, vakit geçirmek için kitap okumalıdır.	Kitap karıştırırken hiçbir düzene uymadan hiçbir amaç gütmeyen kitap karıştırırız.	Kitabın hayata kattıkları	Kitap okudukça insanın hayal kurma yeteneği gelişir.	Kahramanın kitaplarına ve okumaya düşkünlüğü	
Söyleşi	Eski zamanlarda	İklim değişmesi	İnsanlar	İnsanların	İnsanlar doğaya	

Metni:	yazın yaz, kışın ve küresel pişman doğaya saldığı zarar verdikleri
Yazımız	kış yaşanırken ısınma olacaktır zararlı gazlar ile için doğadaki
Kış,	şimdi tam yüzünden mevsimleri denge alt üst
Kışımız	tersinin olması mevsim ve iklim değiştirdiğini oldu
Yaz	türlerinin anlatmak
Oluyor	değişmesi

Tablo 3’de görüldüğü üzere K1, tüm metin türlerinde yer alan yardımcı düşünceleri anlaşılır cümlelerle ifade etmiştir. Katılımcının deneme türü için verdiği cevabın daha isabetli olduğu, diğer metin türleri için verdiği cevapların ise kısmi bir bakış açısıyla ortaya konduğu görülmektedir. K2’nin tiyatro türü dışında diğer metin türleri için verdiği cevapların yardımcı düşünceleri ifade etmek için uygun cümleler olmadığı göze çarpmaktadır. Zira katılımcı, tiyatro türünün yardımcı düşüncesini belirtmek için genel yargı bildiren bir cümle kurarken diğer türlerin ya yargı bildiren cümle kurmamış ya da fabl türü için verdiği cevapta olduğu gibi daha dar bir noktaya değinmiştir. K3’ün cevaplarının metinlerin yardımcı fikirlerinden ziyade ana fikirlerini belirtmeye yönelik olduğu görülür. Bu cevaplar değerlendirildiğinde ise olay metinlerinin somut, öğretici metinlerin ise daha soyut ifadelerle cevaplandırıldığı görülmektedir. K4, metinlerin yardımcı düşüncelerini anlaşılır cümlelerle ifade etmiştir. Katılımcının özellikle öğretici metin türlerini ana düşünceyi belirten cümlelerle ifade ettiği görülür. K5’in tüm metin türlerinin yardımcı düşüncelerini doğru ve anlaşılır cümlelerle ifade ettiği görülür.

Bir metinde ana düşünceyi destekleyen yardımcı düşüncelerin birden fazla olması sebebiyle, katılımcıların konu hakkında farklı görüş bildirmeleri olağandır. Fakat konu ile ilgili tablolar incelendiğinde metinlerin yardımcı düşüncelerine dair verilen cevapların özellikle öğretici metinlerde önemli ölçüde birbirlerinden farklılaştığı, olay çevresinde gelişen edebi metinlerde ise cevapların birbirleriyle benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu durumun, okunan metin türlerinin özelliklerinden ileri geldiği düşünülebilir. Zira olay çevresinde gelişen edebi metinler daha öznel bir üslup kullanılmasına rağmen olay örgüsü ve kullanılan dilin somut özelliklere sahip olması, o metinleri okuyan tüm katılımcıların metinlerden benzer anlamları çıkardığını göstermektedir. Öğretici metinlerde ise daha nesnel bir dil kullanılmasına rağmen kullanılan ifadelerin ve metinde işlenen konunun soyut olması, metinleri okuyan katılımcıların birbirinden farklı yardımcı düşüncelere odaklanmalarına yol açmıştır.

Katılımcıların Metnin Örtük Anlamları Hakkındaki Düşünceleri

Katılımcıların metnin örtük anlamları hakkındaki düşüncelerini gösteren tablo incelendiğinde K1’in makale metni, K3’ün de deneme ve söyleşi metinlerinin örtük anlamlarına görüş bildirmedikleri görülmektedir. Bunun dışında diğer türler hakkında tüm katılımcılar fikir beyan etmiştir. Tiyatro metni için her bir katılımcı, farklı bakış açıları ile konuyu ele almış ve ortaya çok çeşitli cevaplar çıkmıştır. Hikâye metni için de benzer durum söz konusuysen fabl metninin örtük anlamlarına dair verilen cevapların birbirleriyle yakınlık gösterdiği görülmektedir. Verilen cevaplardan hareketle olay çevresinde gelişen edebi metinlerde yer alan örtülü anlamların katılımcılar tarafından rahatlıkla anlaşılması olduğu görülmektedir. Öğretici metinlerde ise yukarıda da belirtildiği üzere bazı katılımcıların metinlerden örtük anlam çıkaramadığı, cevapların geneline bakıldığında ise öğretici metinlerde yer alan örtük anlamların katılımcılar tarafından çok iyi anlaşılması tespit edilmiştir. Bu durum, öğretici metinlerde işlenen konuların ve kullanılan dilin olay çevresinde gelişen edebi metinlere oranla daha soyut olmasından kaynaklanmış olabilir.

Tablo 4

Katılımcının Metinlerin Örtük Anlamları Hakkındaki Düşünceleri

S4. Metindeki örtük anlamları belirleyiniz.

Metin türü ve adı	K1	K2	K3	K4	K5	Amaç
Tiyatro Metni: Evlilik Yıldönümü	Ebeveynler çocuklarından ayrılmak istememektedir.	Baba daha önce de sorumsuz davranmıştır.	Annenin, babayı sorumsuzlukla suçlaması ve babanın da daha önceden sorumsuzluk yapması	Baba ailesine ilgi göstermemektedir.	Baba şiddete meyillidir.	
Fabl Metni: Kurt ile Köpek	Köpek ile kurdun yardımlaşmaları	Köpek ile kurdun eskiden anlaşamamaları	Hayvanlarda da merhamet duygusu vardır.	Herkes bizi düşman bilse de biz uzaktan akrabayız.	Hastalık, beslenmeye zarar verir.	
Hikâye Metni: Geç Kalmayın	Kız, hoşlandığını CD'ye kaydetmek yerine sevdiğinin yüzüne söyleyebilirdi	Hasta olmadan önce sokağa çıkıyormuş.	Gencin eskiden de dükkândan paket alıp kaçtığı anlaşılmaktadır.	İlk görüşte aşk	Paketini alıp dükkândan kaçtı derken örtük anlam var.	Metin türünün, metnin örtük anlamını belirleme becerisine etkisini tespit etmek
Makale Metni: Büyük Fırtına	Cevap yok.	Fırtınanın gizemi anlaşılma- ş.	Daha önce de fırtınanın sebebini araştırmak için birçok uzay aracının yollandığı	Bulutların altını görebilip fırtınanın derinliğini tahmin edebiliyorlar.	Bugüne kadar oldukça ilginç fotoğraflar yollamayı başarmışlar.	
Deneme Metni: Kitaplık ve Okuma	Kitap okumayı sonradan sevip evinin bir köşesini kitaplara ayırması.	Önceden kitapların işe yaramadığını düşünmesi	Cevap yok.	Büyük başın derdi büyük olur.	Bazı insanlar kitabı hayatının merkezine alır.	
Söyleşi Metni: Yazımız Kış, Kışımız Yaz Oluyor	Kısa mesafelerde özel araba yerine otobüs kullanmalıyız.	Doğa önceden temizmiş.	Cevap yok.	Doğanın değişmesinde insanlar suçludur.	Simsiyah ejderha misali tüttürdüğüm üz fabrika bacaları	

K1'in metinlerdeki örtük anlamlara yönelik cevaplarına bakıldığında öncelikle katılımcının makale türü için sorulan soruyu yanıtsız bıraktığı görülür. Bununla birlikte katılımcının verdiği cevapların fabl türü için ana düşünceyi belirten ifadeler içerdiği, diğer türler için verdiği cevapların ise daha çok yardımcı düşünceleri belirten ifadeler olduğu anlaşılmaktadır. K5'in örtük anlamlara yönelik verdiği cevaplara bakıldığında katılımcının olay metinlerin örtük anlamlarını daha genel ve doğru bir şekilde ifade ettiği, öğretici metinlerde ise özellikle söyleşi türü için daha dar kapsamlı konulara temas edecek şekilde cevaplar verdiği görülmektedir. K3'ün deneme ve söyleşi türlerinin örtük anlamlarını cevapsız bıraktığı fakat bununla birlikte katılımcının diğer türlerin örtük anlamları için verdiği cevapların çok doğru ve isabetli olduğu görülmektedir. Diğer katılımcılarla kıyaslandığında K3, metinlerin örtük anlamlarını daha doğru ifade etmiştir. Söyleşi ve deneme türüne yönelik soruyu cevapsız bıraktığı düşünülünce K3'ün genel itibarıyla olay metinlerinin örtük anlamlarını daha iyi tespit

ettiği sonucuna ulaşılabilir. K4, metinlerin örtük anlamlarını belirlerken olay metinleri için daha somut, öğretici metinler için ise soyut ifadeler kullanmıştır. K5'in söyleşi ve hikâye türleri dışındaki türlerin örtük anlamlarını anlaşılır ve makul cümlelerle cevaplandığı görülmektedir. Katılımcının özellikle olay metinleri için verdiği cevaplar daha isabetlidir.

Öğretici metinler ve olay çevresinde gelişen edebi metinlerde bulunan örtük anlamlar hakkında katılımcılar tarafından verilen cevaplar kıyaslandığında, olay çevresinde gelişen edebi metinler için verilen cevapların öğretici metinlere oranla daha fazla çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Bu durumun nedeni yine metin türleri ile ilişkilendirilebilir.

Katılımcıların Metnin Başlığının Metne Uygunluğu Konusu Hakkındaki Düşünceleri

Öğrencilerin deneyimlerini ve ön bilgilerinin metnin ana düşüncesiyle ilişkilendirebilmelerini sağlamak amacıyla yazılı metinlerde ön örgütleyici işlevi gören unsurlardan biri de metnin başlığıdır. Çalışmamızda, örneklem grubuna sorulan sorulardan biri de okunan metinlerin başlıklarının metinlere uygun olup olmadığına yöneliktir. Bu soru karşısında genel anlamda tüm katılımcılar, metinler ile başlıklarının birbirleriyle uyumlu oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir. Bununla birlikte K1, tiyatro ve hikâye metninin, K3 de deneme ve sohbet metninin başlıkları ile okudukları metnin uyumlu olmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcıların tamamı, tiyatro metninin başlığının "Evlilik Yıldönümü" olmasını uygun bulmamış, bu metnin başlığı için farklı önerilerde bulunmuşlardır. Önerilen başlıklar incelendiğinde ise katılımcıların 4'ü, içinde "sorumsuzluk" kavramı geçen, katılımcıların 1'i de içinde "sorun" kavramı geçen ifadeler kullanmışlardır. K1 hikâye metni için "İlk Adım" başlığını önerirken, K3 deneme ve sohbet metinleri için başlık önerisinde bulunmamıştır.

Katılımcıların metinlerin başlıklarının metinlere uygunluğu konusu hakkındaki düşünceleri aşağıdaki şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo 5

Katılımcının Metinlerin Başlıklarının Metinlere Uygunluğu Konusu Hakkındaki Düşünceleri

S5. Başlığın metne uygunluğunu değerlendiriniz.						
Metin türü ve adı	K1	K2	K3	K4	K5	Amaç
Tiyatro Metni: Evlilik Yıldönümü	Metnin başlığı uygun değil (Babanın sorumsuzluğu olabilirdi.)	Ailedeki sorumsuzluk	Ailedeki sorunlar	Aile içindeki kavgalar ve aile fertlerinin sorumsuzlukları	Aile içindeki sorumsuzlukların aile ortamına zarar vermesi	Metnin başlığının metne uygunluğunun değerlendirilmesi konusunda metin türünün etkisini tespit etmek
Fabl Metni: Kurt ile Köpek	Başlık uygun.	Başlık metne uymuş. Zaten olay kurt ve köpek arasında geçiyor.	Uygun. Çünkü metinde kurt ile köpekten bahsediyor.	Metne uygun bir başlık olmuş. Zaten fabllar böyle başlıklar alırlar.	Metnin başlığı uygun. Çünkü başlığı genellikle böyle olur.	
Hikâye Metni: Geç Kalmayın	Metnin başlığı uygun değil. (Başlık İlk Adım olabilirdi.)	Başlık uymuş.	Uygun çünkü hayatta ne olursa olsun geç kalmamızı	Başlık metinle uyumlu.	Uygun	

Makale Metni: Büyük Fırtına	Metnin başlığı yazıya uygun.	Başlık uymuş çünkü metin ve fırtına nedenlerinden bahsediyor.	anlatan bir metin. Uygun çünkü metinde büyük fırtınanın sebeplerinde bahsedilmektedir. Metnin başlığı uygun değil.	Başlık uygun fakat "Gizemli Fırtına" başlığı da kullanılabilirdi.	Başlık metne uymuş
Deneme Metni: Kitaplık ve Okuma	Metnin başlığı bu metne uygundur.	Başlık uymuş çünkü zaten kitaplardan ve kitaplıktan bahsediliyor metinde	Çünkü metinde başlıkla uyumlu şeylerden bahsedilmiyor	Başlık metinle uyumlu.	Metnin başlığı uygundur.
Söyleşi Metni: Yazımız Kış, Kışımız Yaz Oluyor	Metnin başlığı uygun ve güzel.	Başlık uymuş çünkü kışları hava ılık yazları soğuk oluyor. Kışları çok kar yağmıyor, yazları da güneş açmıyor.	Metnin başlığı uygun değil. Çünkü metinde başlıkla uyumlu şeylerden bahsedilmiyor.	Metinle uyumlu çünkü mevsimlerin değiştiğinden bahsediyor.	Başlık metnin içeriğine uygundur.

K1, öğretici metinlerin ve fabl türünün başlığını uygun bulmuş, tiyatro ve hikâye türü için ise yeni başlık önermesinde bulunmuştur. Bu durum katılımcının, önermede bulunduğu metinleri daha iyi anladığını akla getirmekteyse de konu hakkında kesin cümleler kullanmak tek taraflı bir bakış açısının sonucu olur. K2, tiyatro dışındaki tüm metin türlerinin başlıkları uygun bulmuş ve bu düşüncesinin sebeplerini açıklamıştır. Tiyatro metninde ise başlığın ana düşünceyi daha çok yansıtan "sorumluluk" kelimesi barındırmasını önermiştir. Bu durum, katılımcının tiyatro metnini daha iyi anladığı konusunda ipucu verebilir. K3, "metinde başlıkla uyumlu şeylerden bahsedilmiyor." gerekçesini sunarak söyleşi ve deneme türünün başlıklarının metne uygun olmadığını öne sürmüştür. Oysa bu iki metin türünde de başlıkla uyumlu bir konudan bahsedilmektedir. Bu durum, katılımcının bu iki metin türünü çok iyi anlamadığına ya da bu iki metin türünün soyut olduğuna yönelik ipucu olabilir. Bununla birlikte tüm katılımcılarda olduğu gibi K3 de tiyatro metninin başlığını metinle uyumlu bulmayarak başlık önerisinde bulunmuştur. Tüm katılımcılarda olduğu gibi K4 de tiyatro metninin başlığını metinle uyumlu bulmamış ve metin için bir başlık önerisinde bulunmuştur. Tüm katılımcıların bu konuda hemfikir olması tiyatro metninin başlığının gerçekten de uygun olmadığını düşündürmektedir. Ayrıca bu durumdan yola çıkarak tüm katılımcıların tiyatro türünü daha iyi anladığını söylemek mümkündür. Bu durum da tiyatro metninin gerek olay çevresinde oluşu gerekse de karşılıklı konuşmalara dayalı olması sebebiyle daha somut bir özellik taşıması ile ilişkilendirilebilir. K5, tiyatro türü dışındaki metinlerin başlıklarını uygun bulmuş ve bu düşüncesinin sebeplerini açıklamıştır. Katılımcının tiyatro türü için önerdiği başlık ise başlık ifadesinden ziyade metnin ana fikrini belirten bir ifadedir.

Okunan metinlerin başlıklarının metinlere uygun olup olmadığına yönelik soruya verilen cevaplar incelendiğinde olay metinleri için verilen cevapların daha net ve somut ifadeler olduğu görülmektedir. Öğretici metinler için verilen cevaplar ise daha soyut ve belirgin olmayan ifadelerdir. Bu durumun okunan metinlerin tür özellikleri ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların Metinde Beğendikleri Ve Beğenmedikleri Yönler

Herhangi bir metnin, okuyucu tarafından kısmen veya tamamen beğenilip beğenilmemesinde birçok faktörün etkisini görmek mümkündür. Bu faktörler metnin yazarıyla ilişkili olabileceği gibi metnin okuyucusu veya okuma ve yazma sırasındaki çevresel faktörlerden kaynaklı olabilir. Çalışmamızın konusu gereği burada okunan metinlerde beğenilen ya da beğenilmeyen yönleri metin türü bağlamında ele almak uygun olacaktır. Katılımcıların metinde beğendikleri ve beğenmedikleri yönler aşağıdaki gibi tabloleştirilmiştir:

Tablo 6

Katılımcının Metin Türlerinde Beğendiği ve Beğenmediği Yönler

S6. Metinde beğendiğiniz ve beğenmediğiniz yönleri nedenleriyle birlikte belirtiniz.							
Metin türü ve adı	K1	K2	K3	K4	K5	Amaç	
Tiyatro Metni: Evlilik Yıldönümü	Babanın çözümü şiddette bulmasını beğenmedim.	Şiddet kısmını beğenmedim.	Sorumsuz ve şiddete meyilli aile bireyleri olduğundan dolayı beğenmedim.	Babanın, anneye kötü sözler söylemesini beğenmedim. Umud'un ailesine ders vermesini beğendim.	Birçok yerinde şiddet olduğu için metni beğenmedim. Fakat diğer taraftan bilinçli bir çocuk var ve diğer aile fertlerine iyi bir ders veriyor.		
Fabl Metni: Kurt ile Köpek	Hepsinin sadece sahipleri yaşlanınca köpeği kovmasını beğendim.	Kurt ile köpeğin birbirlerine yardım etmelerini beğendim. Sahibinin yaşlandığında köpeğini ormana bırakmasını beğenmedim.	Beğendim çünkü metin, herkesin düşman bildiği hayvanların birbirleriyle dayanışmasını anlatıyor.	Köpeğin "Herkes bizi düşman bilse de biz uzaktan akrabayız." Demesini beğendim. Metinde beğenmediğim yer yok.	Metnin kibar bir dille anlatılmasını beğendim.	Metin türünün katılımcıların metinde beğendikleri ve beğenmedikleri yönlerin belirlenmesine etkisini tespit etmek	
Hikâye Metni: Geç Kalmayın	Kızın hareketini beğendim ama gencin hareketini beğenmedim. Keşke dolabına atmak yerine bir kez açsaydı.	Metni beğendim. Çünkü çocuk, öleceğini bildiği halde kızla tanışmaya karar vermiş	Beğenmedim çünkü erkek aldığı CD'lere bakmıyordu.	Erkeğin heyecanlanması ve kıza ilk görüşte aşık olmasını beğendim. Metinde beğenmediğim yer yok.	Metnin gidiş yolunu beğendim. Metinde beğenmediğim yer yok.		
Makale Metni: Büyük	Metnin tamamını beğendim	Uzayda olan fırtınaları dünyadaki	Beğendim çünkü kanıtlanabilir	Fırtınanın nedeninin açıklandığı	Metnin bilgi verici ve açıklayıcı		

Fırtına	çünkü insanları bilgilendiriyor.	insanlara anlatmasını beğendim.	şekilde yazılmış.	yeri beğendim. Metinde beğenmediğim yer yok.	olmasını beğendim. Metinde beğenmediğim yer yok.
Deneme Metni: Kitaplık ve Okuma	Kitap okumayı insana sevdirmesinde dolayı metni beğendim.	Beğendim çünkü metin vaktin boş geçirilmesinden e kitap okuyarak geçirilmesi gerektiğini anlatıyor.	Beğendim çünkü yazar okuduğu kitaplarla ilgili bilgi vermiş.	Kitaplar hem öğrenmek hem vakit geçirmek hem de hayal geliştirmek için okunabilir	Seçmesini bilen için kitabın pek çok meziyetleri olduğu kısmı beğendim Metinde beğenmediğim yer yok.
Söyleşi Metni: Yazımız Kış, Kışımız Yaz Oluyor	Metni beğendim çünkü insanları iklim değişikliği konusunda bilgilendiriyor.	Beğendim. İnsanlara bilgi veriyor.	Beğendim çünkü iklim değişikliğinin sebepleri net bir şekilde açıklanmış	Metnin, insanların yaptığı hataları anlatmasını beğendim.	Metinde beğenmediğim yer yok.

K1, makale ve söyleşi metinlerini “bilgi verici” olmaları nedeniyle beğendiğini ifade etmiştir. Katılımcı diğer metinlerde beğendiği ve beğenmediği hususları ise daha somut ifade etmiştir. Tablo 28’e bakıldığında K2’nin öğretici metinleri bilgi verici olmaları nedeniyle beğendiği görülmektedir. Katılımcı tiyatro ve fabl türlerinde beğenmediği yönleri ifade etmiştir. Katılımcının cevaplar incelendiğinde olay metinlerindeki beğendiği ve beğenmediği yönleri daha detaylı ve somut ifadelerle cevaplandığı görülmektedir. K3, öğretici metinleri beğenme veya beğenmeme sebeplerini bu metinlerin yazılış amaçları ile açıklamıştır. Katılımcı makale metnini kanıtlanma, deneme metnini bilgi verme söyleşi metnini ise açıklayıcı olma özellikleri ile ilişkilendirerek bu metinleri beğendiğini belirtmiştir. Olay çevresinde gelişen metinlere yönelik fikirlerini belirtirken ise katılımcının daha detaylı ve metinler içerisinde geçen olaylara yönelik ifadeler kullandığı görülmektedir. K4, makale ve söyleşi metinlerini beğenme sebebini metinlerin yazılış amacıyla ilişkilendirmiş; diğer metin türlerini beğenme ya da beğenmeme sebeplerini ise metinlerin içerikleriyle ilişkilendirmiştir. K5 metinleri beğenme veya beğenmeme yönlerini daha çok metinlerin içerikleriyle ilişkilendirmiştir. Katılımcının özellikle tiyatro metni için verdiği cevabın metindeki olaya yönelik, somut ve detaylı olduğu görülmektedir.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, katılımcıların okudukları metinlerde birbirinden farklı hususlara yönelik olarak beğeni geliştirdiği görülmektedir. Tablolara dayanarak katılımcıların metinlere karşı beğeni geliştirmesinin, öğretici metinlerde metinlerin yazılış amacı ile olay çevresinde gelişen edebi metinlerde ise metinlerin içerikleriyle ilişkilendirerek cevaplandıkları anlaşılmaktadır. Zira katılımcılar makale türünde metnin “büyük fırtınanın nedeni hakkında bilgi vermesi”; deneme türünde metnin “kitap okumanın önemine dikkat çeken bir yazı olması”, sohbet türünde ise metnin “iklim değişikliği ve bunun sebepleri konusunda farkındalık uyandırması” ile ilişkili olarak metni beğenip beğenmediklerini ifade etmişlerdir. Olay çevresinde gelişen edebi metinlerde ise katılımcıların cevapları metinlerin içeriklerine bağlı olarak birbirinden farklılaşmıştır. Zira her katılımcı okuduğu metinde farklı hususlara değinmiştir. Bununla birlikte fabl türünde verilen cevapların yine “yardımlaşma” kavramını içerdiği görülmektedir. Burada esas olan katılımcıların verdikleri cevapları

birbirleriyle benzerlik ve farklılık taşıması değil verilen cevapların okunan metnin türü ile ilişkili olup olmadığıdır. Metni beğenip beğenmeme konusunun bireysel farklılıklar barındırması olağandır. Fakat tablodaki cevaplar incelendiğinde katılımcıların öğretici metin türleri için verdikleri cevaplarda beğenin hep “bilgi verme, açıklama, kanıtlama” gibi kavramlara dolayısıyla bu metinlerin amaçlarına dayandırıldığı görülmektedir. Olay metinlerinde ise katılımcıların tamamının, beğenilerini metinlerin içeriğine yani olay örgüsü içinde yer alan bir bölüme dayandırdığı görülmektedir.

Katılımcıların Okunan Metnin, Türünün Özelliklerini Yansıtıp Yansıtmadığı Konusu Hakkındaki Düşünceleri

Okunan metnin, türünün özelliklerini yansıtıp yansıtmadığı konusu hakkındaki düşüncelere yönelik cevapları incelendiğinde katılımcıların tamamının okudukları metinlerin, türlerinin özelliklerini yansıttığını ifade ettikleri görülmektedir. Bununla birlikte verilen cevapların bir kısmında katılımcılar fikirlerinin nedenini belirtirken bir kısmında da neden belirtmemişlerdir. Tiyatro metni hakkında katılımcıların tamamı, metnin kendi türünün özelliklerini yansıttığını; çünkü bu metinde karşılıklı konuşmaların yer aldığını ifade etmişlerdir. Aynı şekilde katılımcılar fabl türünün de hayvanların konuşmalarına yer vermesinden ötürü türünün özelliklerini yansıttığını belirtmişlerdir. Hikâye türü için de K5 verdiği cevabın nedenini açıklamamış; K1 de türün özelliğini yanlış açıklamıştır. Diğer katılımcılar ise türün özeliğini kısaca açıklayarak metnin, türünün özelliklerini yansıttığını ifade etmişlerdir. Makale metninde ise K4 ve K5 türün özelliklerini açıklamazken, K1 ve K2 makale türünün bilgi verici metin olduğuna, K3 ise kanıtlama amacı taşıdığına dikkat çekmiştir. Denem metni için ise K2, K3 ve K4 türün özellikleri doğru ve birbirleriyle benzer şekilde açıklarken, K5 türün özelliklerini açıklamamış; K1 de yanlış açıklamıştır. Söyleşi metninde ise K4 ve K5’in, türün özelliklerini açıklamadığı; K1 ve K2’nin de yanlış açıkladığı görülmektedir. Tüm bu verilerden hareketle okudukları metinlerin, türlerinin özelliklerini yansıtıp yansıtmadığı sorusuna yönelik olarak katılımcıların verdikleri cevapların yalnızca metni anlama ile ilgili olmadığı, metnin türünün özelliklerinin bilinmesi ile de ilgili olduğu görülmektedir.

Tablo 7

Katılımcının Metinlerin, Türlerinin Özelliklerini Yansıtıp Yansıtmadığı Konusu Hakkındaki Düşünceleri

S7. Okuduğunuz metin, türünün özelliklerini yansıtır mı? Belirtiniz.						
Metin türü ve adı	K1	K2	K3	K4	K5	Amaç
Tiyatro Metni: Evlilik Yıldönümü	Yansıtıyor. Çünkü karşılıklı diyaloglar halinde.	Yansıtıyor. Karşılıklı konuşma şeklinde	Yansıtıyor. Çünkü tiyatro metnlerinde karşılıklı konuşma geçmektedir.	Yansıtıyor. Çünkü karşılıklı diyaloglar halinde.	Yansıtılmaktadır. Karşılıklı konuşma vardır.	Okunan metnin, türünün özelliklerini yansıtıp yansıtmadığı konusunda metnin türünün anlama becerisine etkisini tespit etmek
Fabl Metni: Kurt ile Köpek	Yansıtıyor. Çünkü metin anlayışlı yazılmış; türü fabldır.	Yansıtıyor. Çünkü hayvanlar konuşuyor.	Yansıtıyor. Çünkü fablda hayvanlar konuşur.	Yansıtıyor. Çünkü hayvanlar konuşuyor.	Yansıtıyor.	
Hikâye Metni: Geç Kalmayın	Yansıtıyor. Çünkü okuyanlar ders çıkarabiliyor.	Yansıtıyor. Çünkü kısa bir metindir; yoğun bir etki	Yansıtıyor. Çünkü hikâyeler kısadır ve bir olayı anlatırlar.	Yansıtıyor. Çünkü hayat hikâyesi anlatılmış.	Evet yansıtıyor.	

		uyandırmış ve az sayıda karaktere yer vermiş.			
Makale Metni: Büyük Fırtına	Yansıtıyor. Çünkü insanı bilgilendiriyor.	Yansıtıyor. Çünkü bu bir bilgi yazısı.	Yansıtıyor. Çünkü makale yazıları kanıtlanabilirlik taşır. Bu yazı da kanıtlanabilir bir şekilde yazılmış.	Yansıtıyor.	Evet yansıtıyor.
Deneme Metni: Kitaplık ve Okuma	Yansıtıyor. Çünkü insana kitap okuma zevki veriyor.	Yansıtıyor. Samimi bir şekilde yazılmış.	Yansıtıyor. Çünkü deneme yazıları bir konu seçerek kendi görüşlerini yansıtır.	Yansıtıyor. Yazar kişisel görüşlerinden bahsetmeden yazmıştır.	Evet yansıtıyor.
Söyleşi Metni: Yazımız Kış, Kışımız Yaz Oluyor	Yansıtıyor. Çünkü insanın iklim değişikliği için yapması gerekleri söylüyor	Yansıtıyor. Çünkü bu metinde bir kişinin düşüncesi değil birden fazla kişinin düşüncesi yazıyor.	Yansıtıyor. Söyleşi yazılarında sanki karşısında biri varmış gibi sorular sorulur, konuşulur.	Yansıtıyor.	Metnin özelliklerini yansıtıyor.

K1 tüm metinlerin, türlerinin özelliklerini yansıttığını belirtmiş ve bu düşüncesinin nedenlerini türün özellikleriyle açıklamıştır. Katılımcının tiyatro ve makale metinlerinin tür özelliklerinin daha doğru bir şekilde ifade ettiği görülmektedir. K2 tüm metinlerin, tür özelliklerini yansıttıklarını belirtmiştir. Bu görüşlerinin nedenlerini de türlerin özellikleriyle açıklamış fakat her tür için en bilindik tek bir sebep önem sürmüştür. K3 tüm metinlerin tür özelliklerini yansıttığını belirtirken metinlerin özelliklerini doğru cümlelerle ifade etmiştir. K4, olay çevresinde gelişen edebi metinlerin, türlerinin özelliklerini yansıttığını belirtmiş ve bu düşüncesinin nedenlerini doğru ve isabetli cümlelerle açıklamıştır. Aynı durum katılımcının deneme türü hakkındaki görüşlerinin açıklarken de kısmen benzer özellik taşımaktadır. Bununla birlikte katılımcı makale ve söyleşi türlerinin özelliklerinden hiç bahsetmemiştir fakat bu metinlerin türlerinin özelliklerini yansıttığını belirtmiştir. Bu durum katılımcının bu metinlerin tür özelliklerini çok iyi bilmemesi ya da türlerin özelliklerini bildiği halde metinlerde bunu tespit edememesi ile açıklanabilir. K5, tiyatro metni hariç diğer metinlerin türlerinin özelliklerini yansıttıklarını ifade etmiş fakat bu düşüncesinin nedenlerini belirtmemiştir. Tiyatro metninin ise karşılıklı konuşmaya dayalı olması nedeniyle türünün özelliklerini yansıttığını ifade etmiştir.

Öğretici metinler ve olay çevresinde gelişen edebi metinlerin tür özelliklerini yansıtmadığı hakkında katılımcılar tarafından verilen cevaplar kıyaslandığında, katılımcıların öğretici metinlerin tür özelliklerini çok iyi bilmedikleri ya da bildiklerini okudukları metinlerde tespit edemedikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların olay metinlerinin tür özelliklerini daha doğru ve net bir şekilde ifade ettikleri görülmektedir. Bu durum, olay metinlerinin gerek içerik gerekse de biçim özellikleri bakımından daha somut metinler

olmasından ileri gelebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin okuma becerisi kazanmasında metin türünün etkisini incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda elde edilen veriler yorumlanmış ve ortaya bazı sonuçlar çıkmıştır.

Öğrencilerin okuduklarını anlama oranları ve bu doğrultuda metne yönelik sorulara verdikleri cevaplar okunan metin türüne göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle metin özelinde yaklaşımlar sergilenmeli ve öğrencinin metnin kazanımlarından en yüksek verimi alması sağlanmalıdır. Genel anlamda öğrencilerin olay metinlerini daha iyi anladığı ve bu metinlere yönelik olarak geliştirilen sorulara daha anlamlı cevaplar verdikleri görülmektedir. Böyle bir sonucun elde edilmesi, öğrencilerin eğitimlerinin ilk yıllarından itibaren olay çevresinde gelişen metinlerle daha fazla uğraşmalarından kaynaklanmakta olabilir. Bununla birlikte olay metinlerinde anlamı bilinmeyen kelimelerin temeldeki anlamı etkilemediği, dolayısıyla anlamaya ve akıcı okumaya olumsuz manada etki etmeyeceğini söylemek mümkündür. Fakat öğretici metinlerde durum böyle değildir. Bu metinlerde bilinmeyen kelime ve kavramlarla karşılaşması, okur için metnin akıcılığını bozabilmektedir.

Öğrencilerin olay çevresinde gelişen edebi metinlere oranla öğretici metinlerin yazılış amaçları için verdikleri cevapların daha net ve doğru bir şekilde ifade edildiği görülmüştür. Bu durum, yazarın vermek istediği mesajı kavrayabilmek açısından büyük önem taşımaktadır. Öğrencinin metinden ders niteliğinde evrensel yargılar çıkarması ciddi bir kazanımdır.

Metinlerin yardımcı düşüncelerine dair verilen cevapların özellikle öğretici metinlerde önemli ölçüde birbirlerinden farklılaştığı, olay çevresinde gelişen edebi metinlerde ise cevapların birbirleriyle benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu durum, ana fikri destekleyen unsurların öğrenci tarafından fark edilmesinin olay metinlerinde daha kolay olduğunu göstermektedir. Öğretici metinler ve olay çevresinde gelişen edebi metinlerde bulunan örtük anlamlar hakkında öğrenciler tarafından verilen cevaplar kıyaslandığında, olay çevresinde gelişen edebi metinler için verilen cevapların öğretici metinlere oranla daha çok çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Yardımcı düşünceleri ve örtük anlamları tespit etme konusunda yaşanan sorunlar, Güneylî'nin çalışmasında ortaya çıkan tür farklılığının etkisini göstermektedir.

Öğrencilerin metinlere karşı beğeni geliştirmesinin öğretici metinlerde metinlerin yazılış amacı ile olay çevresinde gelişen edebi metinlerde ise metinlerin içerikleriyle ilişkilendirerek cevaplandırdıkları görülmektedir. Olay çerçevesinde gelişen edebi metinler başta olmak üzere yazarın anlatımı, dili, kullandığı simgeler, imgeler, yazdığı metnin kurgusu, türü vb. özellikler metni algılamada ipuçları veren kodlar arasındadır. Çalışma sırasında katılımcıların başlık gibi metne ilk bakışta göze çarpan bir unsura yönelik olarak öğretici metinlere nazaran olay çevresinde gelişen edebi metinlerin başlığını alımlamada daha başarılı oldukları görülmüştür.

İlk öğrenim yıllarından itibaren olay çerçevesinde gelişen metinler, okuma, anlama becerisi kazandırma ya da değerler eğitimi etkinliklerinde sürekli kullanılmakta ve öğretim süreci boyunca da neredeyse değişmez bir yapıda devam etmektedir. Olay çerçevesinde gelişen edebi metinlerin, öğretici metinlerine nazaran oldukça çeşitli yapılara sahip olması ve öğretici metinlerin daha fazla teknik kelime veya özel içerik içermesi öğrencilerin olay metinlerini daha kolay alımlamasına yol açmaktadır. Çalışma sırasında da katılımcıların olay çerçevesinde gelişen edebi metinleri anlamakta, bu metinleri ana/yardımcı fikirlerini, konusunu, içerdikleri örtük anlamları bulmada, metinlerin başlıklarının uygunluğunu ve metinlerin tür özelliklerini taşıyıp taşımadıklarını değerlendirmede öğretici metinlere nazaran zorlanmadıkları,

kendilerine yöneltilen sorulara anlaşılır ve net ifadelerle cevap verdikleri görülmektedir.

Özellikle olay çerçevesinde gelişen edebi metinlere oranla öğretici metinlerde bilindik kavramların az olmasının ve okuyucuların tüm bunlara ilişkin ön bilgilerindeki eksikliklerin, anlam kurma ya da ana fikir ve yardımcı fikir bulmada güçlükler yol açmıştır. Çalışmamız sırasında katılımcılar öğretici metinleri anlamada ve bu metinlere yönelik soruları cevaplamada güçlük çekmişlerdir. Bu konuda Akçin'in çalışmasında ortaya konan görsel unsurların etkisi düşünülebilir. Görsel unsurlarla desteklenmiş bir metin, metnin daha kolay anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Konu üzerinde yapılan akademik çalışmaların içeriğine bakıldığında her araştırmacının konuyu farklı yönleriyle ele aldığı görülmektedir. Bu çalışmaların en eskilerinden biri Akçin (1993) tarafından yapılan çalışmadır. İlkokul birinci sınıfa devam eden öğrencilerde okuma becerisinin kazanılmasında görsel algı gelişiminin etkisini incelemek üzere planlanan bu çalışmada okuma becerisinin kazanılmasında görsel algı gelişiminin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Demirel (1996) tarafından hazırlanan çalışmada okuduğunu anlama becerisi konusu, metin türleri düzleminde ele alan alınmıştır. Bu araştırma, açıklayıcı metinlerin ("sadece metin", "resimli metin", "grafik gösterimli metin" ve "resimli metin ve grafik gösterimi" içeren dört değişkenli) bireysel ve kolektif etkilerini belirlemek ve okuduğunu anlama üzerine etkisini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda açıklayıcı metinlerle çalışmış öğrencilerin öğrenme düzeylerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu sonuca göre metin türünün öğrenme düzeyi üzerinde önemli bir etkisi olduğu iddia edilmiştir.

Konu ile ilgili yapılan önemli çalışmalardan biri de Güneşli (2003) tarafından yapılan çalışmadır. Araştırmada "Türkiye'de ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yükseköğretimde sınıf öğretmenliği programında öğrenim gören öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini sınamak, metin türü farklılıklarının okuduğunu anlama becerilerine etkisini araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin öğretici metinleri anlama düzeyleri yazınsal metinleri anlama düzeylerine göre daha yüksek bulunmuştur. Bu araştırma da, öğrencilerin okuma becerisi gelişiminde metin türünün etkisini göstermesi açısından yapılan araştırmayla paralellik göstermektedir.

Bozkurt (2018) tarafından yapılan çalışmada, okuma eğitiminde metin türlerini sınıflandırma üzerinde durulmuştur. Bozkurt'un çalışmasında metin türleri, okuma çalışmalarında öyküleyici/yazınsal/kurgusal metinler, bilgilendirici /öğretici metinler ve şiir biçiminde üçlü bir sınıflamayla ele alınmaktadır. Bozkurt, araştırmasında türlerin ayrımı sorunsalına değinmiş ve çoklu/karma türlerin öğretimiyle ilgili önerilere yer vermiştir. Araştırmada da belirtildiği gibi, türlerin ayırt edici özelliklerinden dolayı öğrenci kazanımları farklılaşmaktadır. Bu durum, metnin türüne göre bir strateji ortaya koyma gereği doğurmaktadır. Araştırma, bu açıdan Bozkurt'un (2018) araştırmasıyla örtüşmektedir.

Öneriler

Araştırmanın sonuçları dikkate alındığında ileride yapılacak olan araştırmalara şu önerileri sunmak mümkündür:

- i. Farklı metin türlerinin okuma becerilerine etkisi incelenirken okuma becerisini yanı sıra okuduğunu anlama becerisi de ele alınabilir.
- ii. Metin türlerinin ortaokul öğrencilerinin okuma becerisine etkisini incelemenin yanı sıra aynı araştırma ilkokul ve lise öğrencileri için de yapılabilir.

iii. Öğrencilerin metni okuma becerisiyle görsel okuma becerisi arasında bir bağlantı kurulabilir. Böylece özellikle öğretici metinlerin kazanımlarına ulaşmak daha kolay hale gelecektir.

KAYNAKÇA

- Akçin, N. (1993). Okuma becerisinin kazanılmasında görsel algısal gelişimin rolü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bozkurt, B. Ü. 2018. Okuma ve yazma eğitiminde metin türlerini sınıflama sorunsalı ve çoklu/karma türlerin öğretimiyle ilgili öneriler. Türkçenin Eğitimi-Öğretiminde Kuramsal ve Uygulamalı Çalışmalar-10 içinde. (Haz. N. E. Uzun, B. Ü. Bozkurt), 75-99, İstanbul: Okan Üniversitesi Yayınları.
- Demirel, M. (2006). Bilgilendirici metin türünün ve okuduğunu kavrama becerisinin altıncı sınıf öğrencilerinin öğrenme düzeyine etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirel, Ö. ve Şahinel, M. (2006). Türkçe öğretimi. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Güneş, F. (2007). Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güneyli, A. (2003). Metin türlerine göre okuduğunu anlama becerisinin sınanması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hagevik, S. (1999). Just listening. *Journal of Environmental Health*, 62(1), 46-48.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1999). Türkçe öğretimi. Ankara: Engin Yayınları.
- MEB (2015). Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (2018). Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Urquhart, A. H. (1987). Comprehensions and interpretations. *Reading in a Foreign Language*, 3(2), 387-409.
- Wallace, C. (2001). *Reading*. New York: Oxford University Publishing.
- Widdowson, H. G. (1978). *Teaching language as communication*. Oxford: Oxford University Press.
- Williams, E. ve Moran, C. (1989). Reading in a foreign language at intermediate and advanced levels with particular reference to English. *Language Teaching*, 22, 217-28.
- Williams, R. (1983). Teaching the recognition of cohesive ties in reading in a foreign language. *Reading in a Foreign Language*, 1(1) 35- 52.
- Yavuz, M. (2010). Öğretmenlerin geri bildirimlerine göre okul müdürlerinin dinleme becerilerinin analizi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38, 292-306.
- Yin, K. R. (2017). Durum çalışması araştırması uygulamaları (3. Baskıdan Çev. İlhan Günbayı). Ankara: Nobel Yayıncılık.